

Hollander Jakab És Családja

Ezen a képen az első feleségem, Magdaléna látható a fiammal, Alekszandrral, a bal oldalon pedig én vagyok. A kép a fiunk negyedik születésnapján készült 1956-ban, Beregszászon.

Amikor leszereltem, munkát kellett keresnem. A visszatérésem megünneplésére rendeztem egy étteremben egy kis összejövetelt. Fölbukkant itt egy régi ismerősöm is, egy Jakubovics nevű zsidó, aki akkoriban a járási fogyasztási szövetkezet elnöke volt. Megmondtam neki egyenesen, hogy nincs semmim, és igazából semmihez sem értek, de mivel becsületes, rendes embernek ismert meg, följánlotta, hogy legyek boltvezető Macsolán, ami nem volt messze Beregszásztól. Ekkor már Beregszászon laktam, úgyhogy vettem magamnak egy biciklit, és azzal jártam munkába. Ugyanabban az évben, 1951-ben beiratkoztam a kijevei kereskedelmi főiskola gyorstalpalójára. Kijevből kaptam a feladatokat, és hetente kétszer fölutaztam az előadásokra. Két évig dolgoztam Macsolán, majd Jakubovics följánlotta, hogy dolgozzam Beregszászon, és én lettem az élelmiszer-forgalmazási részleg igazgatóhelyettese, ami előléptetésnek számított. 1953-ban léptem be az új munkahelyemre.

A leszerelésem után, 1951-ben megnősültem. A feleségem nem zsidó lány volt. 1928-ban született, Beregszászon. Magdaléna magyar volt. Az apja a fronton esett el, az anyja 1944-ben halt meg. A leánykori nevére nem emlékszem. Mindketten árvák voltunk, és úgy gondoltam, hogy megmentjük egymást a magánytól. A házasságunkat bejelentettük az anyakönyvi hivatalban, este pedig rendeztünk egy ünnepi vacsorát egy étteremben, és elhívtuk a barátainkat. A fiunk 1952-ben született. Ragaszkodtam hozzá, hogy zsidó szokás szerint körülmetéljék, a feleségem nem ellenezte. Ezt persze nem tehettük nyíltan, a zsinagógában. Ungvárról áthívtam a rabbist, aki a lakásunkban végezte el a szertartást a két unokatestvérem és a legközelebbi barátom jelenlétében. A fiam elhunyt apám emlékére a Slojme nevet kapta.

1954-ben beléptem a pártba. Nem saját elhatározásomból, engem senki sem kérdezett. A vezetőség a fölött még szemet hunyt, hogy zsidó vagyok, de egy zsidó párton kívüli igazgatóhelyettes már túl sok lett volna. Beadtam a tagfelvételi kérelmemet, szereztem ajánlásokat. A jelöltségi idő kitöltése után a taggyűlésen felvettek a párt soraiba. Nem éreztem nagy dicsőségnek, egyszerűen szükség volt rá, hogy nyugodtan dolgozhassak. Ennek meg is lett az eredménye: 1956-ban előléptettek a beszerzési részleg igazgatójává, 1957-ben pedig beválasztottak a beregszászi járási pártbizottságba.

Az általam vezetett részlegnek az volt a feladata, hogy fölvásárolja a kolhozban a mezőgazdasági termékeket, és a bolthálózatán keresztül értékesítse. A Szovjetunióban kialakult gyakorlatnak megfelelően mindig meg kellett vesztegetni a teljes járási vezetőséget, a pártvezetőséget is beleértve, annak érdekében, hogy hagyjanak nyugodtan dolgozni, és ne indítsanak végeláthatatlan ellenőrzéseket, vizsgálatokat. Ezt persze senki sem nevezte megvesztegetésnek. A dolog úgy nézett ki, hogy megraktunk egy teherautót almával, szőlővel, néhány ládát megtöltöttünk jó minőségű borral vagy kolbásszal, fizetni senki sem fizetett érte, mi meg egyszerűen lepakoltuk a rakományt a járási pártbizottságon, a végrehajtó bizottságnál, az ügyészségen, és amikor végeztünk, elhajtottunk.

1959-ben őrizetbe vettek, és előzetes letartóztatásba helyeztek. A vádat nem ismertették velem, csak néhány nappal később tudtam meg az ügyvédtől. Csalással vádoltak, olyan csalással, amelyet a helyi vezetésnek juttatott adományok leírása, a járás jó színben való feltüntetése érdekében követtem el. Követelték, hogy nevezzem meg a bűntársaimat. Körülbelül egy évet töltöttem vizsgálati fogságban. Jóval a bírósági tárgyalás előtt, azonnali hatállyal kizártak a pártból, merthogy "szégyent hoztam a kommunista névre". Az ügyemmel foglalkozó nyomozó folyamatosan megalázott, bántalmazott. "bűdös zsidónak" nevezett, ez volt az állandó megszólításom. Fölbószította a hallgatásom, de úgy döntöttem, hogy nem adok ki senkit. Be kellett volna mártanom a barátomat, Jakubovicsot, aki sokat segített nekem, meg még jó néhány embert, aki akaratlanul vett részt a csalásban. Őket leültették volna, de ettől engem még nem engedtek volna szabadon. Úgyhogy úgy döntöttem, ha már ülni kell, egyedül fogok ülni. A tárgyalás Ungváron volt, minden alkalommal átszállítottak oda Beregszászról. A vádat képviselő ügyész beregszászi volt. Akárcsak a többi helyi vezető, annak idején ő is részesült az adományokból. Amikor a lehető legsúlyosabb büntetés, a halálbüntetés kiszabását kérte rám, nem bírtam szó nélkül, és megkérdeztem tőle: "Miért? Azért, amit neked szállítottam?" Többet nem engedtek megszólalni, még az utolsó szó jogán sem beszélhettem. Két pont alapján emeltek vádat ellenem: közösségi tulajdon eltulajdonítása, ahol legfeljebb hét év börtön volt a büntetési tétel, illetve állami tulajdon eltulajdonítása, ahol nyolc év volt a maximum. A törvény értelmében ilyen esetekben a súlyosabb büntetést kellett kiszabni. Nálam viszont összeadták a két tételt, és tizenöt év börtönbüntetésre ítélték, amit le is ültem.

Egy évvel az ítélethirdetés után a feleségem élt a törvény adta lehetőséggel, és sürgősséggel beadta a válókeresetet. Elváltunk. A válást követően a feleségem mindent magával vitt. A bíróság természetesen neki ítélte a fiunkat. 1973-ban Magdaléna áttelepült Budapestre. Nem láttam azóta, nem tartjuk a kapcsolatot. Azt sem tudom, hogy él-e még egyáltalán. A fiam Beregszászon maradt.